heldur að samlaga það hvelsi sínu, í sannann og rjettann, annann hátt. Þetta kjemur af því, að Krist-
-indómurinn lítur á það með öðrum augum — á mismuninn, í þessu tímanlega lífi og öðru. Þessi álítr
álítur kristindómurinn að vera meðal til framfara og eflíngar dygðarinnar, þar sem heiðin skoðun álítr
-ur það áreiganandi(?) farsælunni, þannig um framtíð og ansketinn(?), þjónustu o.fl. þ.h., sem dauðann sjálfann
álítur hin kristna skoðun, sem meðal til eflingar og styrktar dygðinni sjálfri: Hjátt í þessu lífs áfull-
-komlegleika, hefur hinn kristni auga á (= augastað á) hinum eilífa fullkomlegleika, í hvers ljómandi
sjálfri sjer hann ritar(?), sem hinn eilífa föður kjærleika, hann viðurkjennir, að í gegnum hörmungar, beri
manni að gánga inn í Guðsríki. Þessi kristilega skoðun er byggð á hinum djúpu kenníngum nýja testamen-
-ntisins, — um Guðlega forsjón sem er gagnsleg, og andvarans(?) gagnstætt(?) stjórnaldarinnar "Fató". Alt sem er
eins hin ítri nauðsýn, en liður í hinni miklu Alheimsheild, og alt hlýtur að vera meðal hinnar vakandi
forsjónar, sem stjórnar öllu til dýrðar síns ríkis. hvort heldur það er sorgar, eða náttúran, og þessvegna, og
á að verða til eggjunar(?) þeim sellu(?) öndunum, sem eru í hans ríki, Guðsbörnunum þeim hinum útvöldu.
Mótgangur er í hendi forsjónarinnar, og af því er alt meðal til eflingar, og framfara þeim innra ma-
-nni. Í skoðun þeirri hjá Stóiska til tilfinningarleysi, eða nauðúngar hlýðni, lýsir sjer hjá hinum
kristna. tvímælalaust undir- tilskipana lýsandi forsjónar. Eptir þessari skoðun er því ókleift
-uðu allar Cæð: eða Stoic. Farsældarfræði er neitað, af því hin kristilega meðvitund játar hinni
tímanlegu velgengni, einúngis takmarkað gildi. en hefur augastað á hinum eilífu andlegu, himnesku
gæðunum: hin kristilega fræði og trúin — metur því ekki dygðina á eptir- farsældinni, heldur fars-
ældina eptir dygðinni. Hin Stóiska skoðun er neitað, af því hin kristilega meðvitund hvílir í trú-
-nni, að það eilífa og ásæinilega í trúnni, á Guðsríki, sem í þessum ófullkomlegleika, hefur þess
vetur sínar, og í hans þjónustu alt trúarlegt er. Hin kristni hlýðir því ekki. Þjónar þessari na-
-uðsýn náttúrunnar, eða neinir til að leggja hana í eiði, eins og hinn Stóiski, heldur sameinar hann
frelsinu, sem meðali dygðinni til eflingar. Af þessari skoðun sprettur, hjá hinum kristna, bæði
í meðlæti og mótlæti, sem er gagnstæður hinum Stóiska kulda, eða tilfinningarleysi, hinn
kristna friður er alt annað, því hann er sprottinn af trúnni, sem hann er í sinátt(?) við vilja
-lífsins forsjónarinnar: 'Trúin sigrar heiminn'! ———

72. — 74. grein.

Þessi mótsögn og skaðið(?), milli frjálsrar starfsemi dygðarinnar, og tálmana hennar, gjetur hin
kristið framar annari ríkið(?), og í dýpri þýðing, um samið(?) milli hinnar útvortis nauðsýnar og dygð-
-arinnar. Þessi mótsögn gjetur komið fram, eins og mótsögn í starfsemi dygðarinnar sjálfrar.
Dygðin er annarsvegar óaðgreinanleg frá sjálfsákvörðun, mannlegs eðlis- vilja, í dygðinni er þess-
vegna nýtið(?) mannlegt athæfi, en hins vegar er dygðin óaðgreinanleg frá manns meðskörunda(?)
hæfileikunum, og frá þeirri hlið, er hin Guðleg náðargáfa, dygðin er frá þeirri hlið, ek-
-ki í mannsvaldi, heldur er hún vilji og verkan Guðs í manni. Þjer ítarlegast verkar hin hinni við
-sögn, í dýpri skilníngi, hún er búin að sníða sjer einn hugmynd dygðarinnar sjálfrar, dygðin
á hjer ekki heima í stríði; við hina ítri nauðsýn, heldur við sjálfa sig, við það að hún, sem
ekki skoðun í sjálfs manns valdi — mótsögn mannlegs frjálsræðis, og Guðlegrar náðar. Dygðin,
sem það eitthvað sjerstaklega góða, verður ekki gjefin ætti, sem annað lánsfje —, Eðli manns er eltið(?)
kraðinn(?) við hið góða. Hinn þörfi vegur til að leysa þennan hnút, er að maður hugsi sig við það,
að ekki sje heimtað af dygð sinni, en í hans valdi skoðun, að ekkert sje af sjer krafist
sem afbjóði kröptunum hans. Eptir þessu huggar maðurinn sig við það, að hann gjeti þó ávilítið(?)
-jeg skal gjöra það sem mínir kraptar ná til, "ultra posse nemo obligatur". Þessi úrlausn er ek-
kum og algjörlega í hinni kath. siðfræði. að hugga sig við þetta óáljið, sem maðurinn gjetur —,
Einkum á sjer þessi skoðun merkum stað hjá Jesúítunum: Þó hin kath. siðafræði segji, að
dygðin sje sameining Guðlegrar náðar, og mannlegs frelsis, þá meinar hún ekki hina sönnu
sameiningu, heldur einúngis útvortis, sem er Pelag. anda, hún hugsar sjer: náð + frelsi: Guðleg
náð gjörir nokkuð:,:— Þessi úrlausn er ósönn, og gjetur ekkert gildi haft, á hinn sanna
sjerstaklega gjörvarvegið(?), og í afleiðingunum sínum, hlýtur að spretta sjerstaklegt skiptingar-
-leysi,

þegar menn tala um, að heiðurinn sje gjæði, þá verður að aðgreina hinn innvortis og ítri, hinn innvortis er
þjónar, og merkir þess hins ítra, hann er meðvitund manns, um sína sjerstaklega kosti, um dygð sína
hin sanna tilfinning fyrir köllun sinni, sem lífið á Guðsríki. Heiðurinn í þessu tilliti er það óaðgreinan-
lega sameinaður sálu manns, og það ætti að skuldbinda gjæðinu manns. Hinn útvortis heiður innifelur í
-hjúdar alt. það sem í útvortishátt áskilur að maður eigi heiðursverður fyrir, þau metandi um ímisleg:
embætti, nafnbætur, virðingarmanna hylli o.s.frv. Þetta er hin ítri hlið heiðursins, það er skuld=tími og
takmark og gjæði, sem ekkert eru sjálfu sjer, og hinn algóði(?) er hafinn yfir. Hjer kjemur fram
misjöfnuminn(?), að leita hróss hjá Guði, og hróss hjá mönnunum (Jóh. 5, 44:). Hinn ítri heiður er
"bonum relativum", sem helgast af hinum innra heiðri. Eptir þeim ítri sækist ekki hinn
góði, að kristni sjálfs hans vegna, heldur af því hann er til dýrðar hinum innri — skeður í sambandi
við kappsmuninn(?), og ... fyrir Guðsríki. en vegna hans sjálfs, sækist einúngis hjegómna-
dýrðin (Gal. 5, 26:) — Hinn kristni maður metur einúngis útvortis heiður, að því leiti sem hann er gildt
vitni um hinn innri. Neiti nú heimurinn manni, um hinn útvortis heiður, þá er hann hafinn yfir það
að þessi tálmun, skerðir, gjeti hindrað nokkra ögn, hinum hinum innvortis heiðri, og sjerstaklega full-
omnum, — þá er meðvitundin um dygðina, hrósið hjá Guði, honum nóg: (1. Kor. 4, 3:4;) — Neitar heim-
-sins, um hinn útvortis heiður, gjetur því aldrei, brotið niður hina sjerstaklega framm...; kristi-
-indómsins. Hann þekkir hugmynd, þrauta(?) krossins, sem hannum er sett, vegna þeirra gjæða, er fljóta
af krossburðinum — hann þekkir starfsemi dygðarinnar — og þaraf varandi innbelti inni honum,
undir krossinum; 2. Kor., 11, kapítuli, skýrir ljóst frá, hvernig hinn kristni, í meðvitundinni um
hinn innri heiður, er sjer nægur. og hátt hafinn yfir óvirðu og hæðni og smán og háan heimsins — (og þessa
gæði Ápóstul Helgason(?) ..., enda þurfti hann á því að halda, öðrum framar, því aldrei var eins illa
hrugið(?) með neinn, sem hann, sem segjir vita frá í þessari hans ... miklu bók eptir hann —).
Þessvegna nýtur í þjáníngunum og ofsóknunum, framkomu og hæðni: Kristilegur friður — ríkt-
-ir í sálunni hans. hin óendanlega sælutilfinning, hrósið hjá Guði: gjetur ekki
heimurinn rænt! — Þannig heldur hann að takmarkinu, með heilags anda aðstoð! —

Ágreinar viðbætir; C.

Eins og heiðurinn og köllunin, er atriðin í hugmyndinni um velferð mannsins — svo innibind-
-ur hún í sjer hugmyndina og kenníngunni um útvortis efni, svo sem hið nauðsynlega skil-
-yrði, fyrir uppeldi manns, í hinu sjerstaklega fjelagi (manna = manna). — Einga af
sjálfu heimtar hin sjerstaklega skoðun, að maðurinn hafi umhyggju fyrir lífi sínu
og heilsu, svo sem meðalatriðunum = aðalatriðunum í skuldlegri velferð sinni. Köllunin
þessum greinunum, hlýtur fjelagslífið að vera, óaðgreinanlega sameinað, sjálfstilltrúni(?),
og eins og hinn kristni maður kannast við, að alt þetta sje sönn gjæði, — svo játar hann
þó um leið, takmarkað gildi þeirra, og aðgreinir þau frá hinum algjilda gjæðunum, því
eina nauðsynlega ———;
Náttúrulega, sameinast hugmyndinni, um heiður og köllun, er hugmyndin, um efni og eignir, eignar; starf-
semi, fjelagsins, er bundin við köllun manns og heiðurinn, í og með kölluninni, þrótt og blómgast
hin sjerstaklega köllun manns = starfsemi manns. Þar sem því hjá innri, skilinst fyrir starfseminni
En eins og þetta er hjá innri, skiljist(?) fyrir starfseminni útvortis manns, um efnin sjerílagi.
Hin ítri hlið frelsisins, er bundin við þessi líkamlegu gjæði; þegar frelsið á að lýsa sjer útávið, þá
verður að vera til sældi, fyrir hann einn mann, sem hann einn er yfirráðandi, sem hann gjörir að sínu
-verkið útaf fyrir sig, og sem hann einn er ábyrgðin á — — Þetta útvortis sældi, eru eignir eða efni
mannsins. Við eigu skiljum vjer þá hluti, fyrir utan oss, sem að vjer höfum til lífsnauðsyn-
upphar nauðar(?), og sem að vjer höfum einir vald til að bjóða yfir, eptir geðþótta vorum. Gruná þetta
eignarinnar sældi, má enginn áreitkomandi hann, því hjer er hann ótakmarkaður húsbóndi.
En eins og hver maður hefur vissa köllun — eins hefur hann líka svo vissa eign — meiri eða minni
— til umráða. Þessi hugmynd innir eignir, her þrírst sannanlegt gildi, þegar þessi efni hera
merki hins sjerstaklega frjálsræðis manns. Þessa til skýríngar, gjeta menn gjört, um á efninu
og eigu: efnin tákna einungis það sem maður hefur, það sem hann á útvortis hátt, á náð og vald yfir,
eign, ekki einungis það, sem hann hefur þennan rjett yfir, heldur það, sem maður hefur markað sjer
sjálfur —